

Təbib

Təsisçi: Azərbaycan Tibb Universiteti

Qəzet 1933 -cü ildən çıxır. <http://www.amu.edu.az> № 01 (1662) 15 yanvar 2018 - ci il

Qiyməti 50 qəpik

2018-ci ilin Azərbaycan Respublikasında “Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti İli” elan edilməsi

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı

1918-ci il mayın 28-də Azərbaycan xalqının həyatında misilsiz hadisə baş vermiş, Məsəlman Şərqində ilk parlamentli respublika olan Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti qurulmuşdur. Cəmi iki ilə yaxın yaşamış Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti zəngin dövlət quruculuğu təcrübəsi ilə milli dövlətçilik tarixində silinməz izlər qoymuş, xalqın qəlbində azadlıq və istiqlal duyğularını gücləndirməklə respublikanın gələcək müstəqilliyi üçün etibarlı zəmin hazırlamışdır.

2018-ci ildə Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin yaranmasının 100-cü ildönümü tamam olur. Bu əlamətdar hadisənin dövlət səviyyəsində layiqincə qeyd edilməsi məqsədilə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin “Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin 100 illik yubileyi haqqında” 2017-ci il 16 may tarixli 2867 nömrəli Sərəncamına əsasən, Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinə müvafiq tədbirlər planının hazırlanıb həyata keçirilməsi tapşırılmışdır. Bu tədbirlərlə yanaşı, Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin yaranmasının 100-cü ildönümü ilə əlaqədar ölkədə və ölkə xaricində silsilə tədbirlərin həyata keçirilməsi nəzərdə tutulmuşdur.

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 32-ci bəndini rəhbər tutaraq qərara alıram:

2018-ci il Azərbaycan Respublikasında “Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti İli” elan edilsin.

İlham Əliyev,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 10 yanvar 2018-ci il

BU SAYIMIZDA

Səhiyyə Nazirliyində kollegiya iclası keçirilib

ATU-nun rektoru, professor Gəray Gəraybəyli universitetin fəaliyyəti ilə bağlı çıxış edib 2

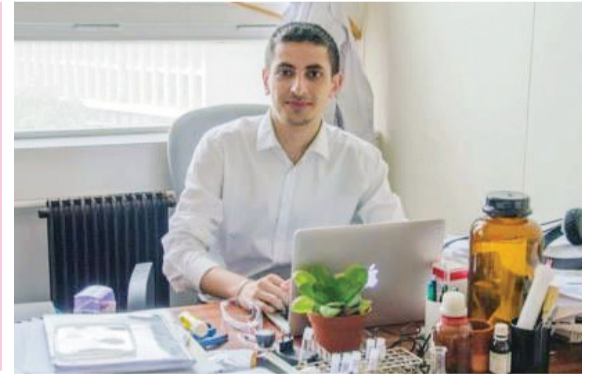
Tibbi Şuranın 2017-ci ilə həsr olunmuş hesabat xarakterli yekun iclası

3

ATU-nun məzunu Fransada əczaçılıq üzrə fəlsəfə doktoru dissertasiya işini müdafiə edib

7

Anatomiya muzeyi ictimaiyyətə təqdim olunub

3

20 YANVAR ŞƏHİDLƏRİNİN XATİRƏSİ ANILIB

4

• **Ötən ilin sonunda Səhiyyə Nazirliyində geniş tərkibli kollegiya iclası keçirilib. İclasda Səhiyyə Nazirliyi tərəfindən ötən il ərzində görülmüş işlər barədə məruzələr dinlənilib.**

Səhiyyə naziri Oqtay Şirəliyevin sədrliyi ilə keçirilən iclasda ilk olaraq Tibbi Yardımın Təşkili Şöbəsinin müdiri Gülmirzə Poladov çıxış edib. İştirakçılara il ərzində səhiyyə sahəsində görülmüş işlər haqqında məlumat verən natiq qeyd edib ki, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin düşünülmüş siyasətinin, möhkəm iradəsinin məntiqi nəticəsi olaraq hətta bütün dünya üçün çətin olan son illərdə də ölkəmizin inkişafı davam etdirilib.

Azərbaycan Tibb Universitetinin rektoru, professor Gəray Gəraybəyli də kollegiya iclasında hesabat xarakterli geniş çıxış edib. Bildirib ki, son illər səhiyyədə müşahidə edilən sürətli inkişaf tibb kadrları yetişdirən qurumların qarşısında tam yeni vəzifələr qoyur: "Bu baxımdan, il ərzində ölkəmizdə tibb təhsilində ən böyük tibb ocağı sayılan Azərbaycan Tibb Universitetində xeyli isahatlar aparılıb. Azərbaycan Tibb Universitetinin 2-ci redaksiyada Nizamnaməsi qəbul edilib, universitetin Tədris-Terapevtik, Tədris-Cərrahi, Tədris-Stomatoloji və Onkoloji Klinikaları haqqında yeni redaksiyada Əsasnamələr qəbul edilib. Eləcə də, universitetin nəzdində fəaliyyət göstərən tədris kliniki laboratoriyaların Əsasnamələri qəbul edilib".

G.Gəraybəyli bəyan edib ki, bu yaxınlarda Təhsil Nazirliyinin Akkreditasiya Şurasının qərarına əsasən ATU-nun yeni 5 illik müddətə akkreditasiyası keçirilib.

Dünya tibb təhsilinə inteqrasiya etmək, eləcə də kafedraların tədris proqramlarını inkişaf etmiş ölkələrin tədris proqramlarına uyğunlaşdırmaq məqsədilə bu il ərzində Azərbaycan Tibb Universitetində "Təhsilin keyfiyyətinin təminatı sistemi haqqında Bəyannamə" qəbul edilmiş, bu vəzifələrin icrası üçün yeni "Təhsilin keyfiyyətinin təminatı və innovasiya" şöbəsi yaradılıb. Eləcə də professor-müəllim heyətinin fəaliyyətinin bal-reyting sistemi ilə qiymətləndirilməsi üçün əsasnamə hazırlanaraq, işçi komissiya fəaliyyətə başlayıb.

Rektorun sözlərinə görə, ATU-da tətbiq edilən yeniliklərdən biri - tələbələrin biliklərinin qiymətləndirilməsində yeni imtahan sistemi - açıq sualların

tətbiqi ilə bağlı olub: "Üzümzə gələn sessiyadan digər imtahan qiymətləndirmə formalarının da tətbiqi nəzərdə tutulur. Tələbələrin kliniki praktiki vərdişlərinin gücləndirilməsi məqsədilə keçən ildən buraxılış Dövlət İmtahanlarında məzunlarımızın bacarıqları yeni formada - Obyektiv Strukturlaşdırılmış Klinik İmtahan - OSKİ im-

hazırda da davam etdirilir. Rezidenturaya qəbul planı ardıcıl olaraq artırılaraq, 2017-ci ildə 471 nəfər olmuşdur. 2011-ci ildən başlayaraq, 3255 nəfər rezidenturaya qəbul olunub. 10 ixtisas üzrə rezidentura təhsil proqramları təkmilləşdirilərək təsdiq üçün hazırlanıb: "Bu il ilk dəfə olaraq bütün bazarlar üzrə dövrü və yekun at-

tibb müəssisələri ilə inteqrasiyasını təmin etmək, onlarla elmi-təcrübi-kadr mübadiləsini aparmaq məqsədilə bir sıra mütəxəssislərlə görüşlər keçirilib: "Bu sərəya Amerika Tibb Kollecləri Assosiasiyasının direktoru, Böyük Britaniyanın Vestminster Universitetinin Biotibbi Elmlər Şöbəsinin rəhbəri, Türkiyə Silahlı

dair təsdiqlənmiş Dövlət Proqramlarının uğurla tətbiqini, bu Proqramların insanların həyatındakı xüsusi əhəmiyyətini vurğuladı: «Hazırkı rəqəmlər, statistik göstəricilər səhiyyə sahəsinin istənilən bölməsində xeyli irəliləyişlərin əldə olunduğunu sübut edir. Uşaqların sağlamlığı ilə əlaqədar çox mühüm işlər görülür. Bunlardan

Səhiyyə Nazirliyində kollegiya iclası keçirilib

ATU-nun rektoru, professor Gəray Gəraybəyli universitetin fəaliyyəti ilə bağlı çıxış edib

təhsil formasında aparılıb. Yaxın gələcəkdə bu imtahan sisteminin keçid kurslarında da tətbiqi nəzərdə tutulur. İmtahanlar zamanı yarana biləcək narazılıqları dərhal və əsaslı şəkildə araşdırmaq üçün universitetdə vahid apellyasiya komissiyası yaradılıb.

Universitetin və fakültələrin Elmi Şuralarının yeni tərkibləri seçilib və təsdiq edilib. Şəffaflığı təmin etmək və aparıcı xarici universitetlərdə olduğu kimi, tələbələrə idarəetməyə aktiv cəlb etmək məqsədilə hər fakültənin tələbə dekanları seçilib, fakültə və universitetin Elmi Şuralarına, rektoryanı şuraya tələbələr sırasından təmsilçilər daxil edilib. Bundan əlavə, Azərbaycan Tibb Universitetinin Rektorunu yanında İctimai Nəzarət və Məsləhət Şurasının Əsasnaməsi qəbul edilib, millət vəkili sədr olmaqla, QHT üzvləri, mətbuat nümayəndələri, valideyn və tələbələrə ibarət tərkib formalaşdırılıb".

G.Gəraybəyli qeyd edib ki, 2017-ci ildə ATU-nun elmi fəaliyyət istiqamətində də kifayət qədər nailiyyətləri olub. Belə ki, ATU-nun nəzdində 19 ixtisas üzrə müdafiələr keçirən 5 Dissertasiya Şurası, 3 elmlər doktorluğu və 2 fəlsəfə doktorluğu şuraları təşkil olunub. Elmi işlərin səviyyələrinin artırılmasına kömək məqsədilə, Etika Komissiyası və Problem Komissiyası haqqında Əsasnamələr qəbul edilib.

Rezidentura təhsilinin keyfiyyətinin artırılması istiqamətində ardıcıl işlər görülmüş və hal-

testasiyalar Azərbaycan Tibb Universitetində keçirilmişdir. Rezidentlər təcrübə keçmək və kliniki bacarıqları artırmaq üçün xarici ölkələrin qabaqcıl klinikalarına rotasiyalara göndəriliblər. 2017-ci ildə ATUREK-in 5 elmi konfransında 24 ixtisas üzrə 192 elmi iş çap edilib. 2017-ci ildə rezidenturada 38 ixtisas üzrə, Naxçıvan Dövlət Universiteti və ATU-nun Hərbi Tibb Fakültəsini bitirənlər də daxil olmaqla, 458 həkim-mütəxəssisin buraxılışı olub və həmin buraxılışdan 359 nəfər həkim-mütəxəssis təyinatla daha çox tələbat olan tibb müəssisələrinə göndərilib.

İl ərzində keçirilən tədbirlərə gəlinə, bu ilin noyabrında ATU-da Gənc Alimlərin IV Beynəlxalq Tibb Konqresi keçirilib. Burada dünyanın bir çox ölkələrindən, o cümlədən Türkiyə, Rusiya, Almaniya, İran, Pakistan, Özbəkistan, Meksikadan nümayəndələr iştirak etmişdir. Türkiyənin İstanbul Universitetinin Çapa Tibb fakültəsinin endoskopik-laproskopik cərrahiyyə dərnişininin təşkilatı dəstəylə, 6 nəfər professorun iştirakı ilə keçirilən "Güvənli laproskopik xolesistektomiya" kursuna 80 tələbə və rezidentlər qatılıb.

ATU-da ehtiyacı olan tələbələr də diqqətdən kənar qalmırlar. Bu baxımdan, valideyn himayəsindən məhrum olan tələbələrin ehtiyaclarının təmin edilməsi üçün xüsusi təqaüd fondu yaradılıb".

G.Gəraybəyli bildirib ki, cari ildə ATU-nun dünyanın aparıcı

Qüvvələrinin Tibb Xidmətinin rəisi, Türkiyənin Yedditəpə Universitetinin Xəstəxanasının direktoru, Qırğızistan Manas Universitetinin rektoru, Gürcüstan Qafqaz Universitetinin rektoru, İsrailin Benquryon Universitetinin nümayəndələri, Amerika Birləşmiş Ştatlarının Çikaqo ştatının İllinois Universitetinin nümayəndələri ilə faydalı görüşləri sadalamaq olar.

Hər bir inkişaf etmiş ölkənin universitetlərində olduğu kimi, ATU-da da dövrün tələbinə uyğun Elektron Universitetin yaradılması ilə bağlı işlərə başlanılıb.

Qeyd etmək istərdim ki, rezidentlərin buraxılış imtahanlarında yüksək qiymətlər alması çox sevindirici hal olsa da, təəssüf ki, reallığı tam əks etdirmir. Bu baxımdan, gələcək işlərimizdə bu hala xüsusi diqqət ayırmağımız gərəkdir".

Çıxışının yekununda ATU-nun rektoru Gəray Gəraybəyli bildirdi ki, əldə olunan nailiyyətlərə baxmayaraq, daha yüksək nəticələrin əldə olunması naminə islahatlar davam etdiriləcək.

İclasın sonunda ənənəvi olaraq səhiyyə naziri Oqtay Şirəliyev ilin yekunlarına dair çıxış edib. Oqtay Şirəliyev bildirdi ki, Prezident İlham Əliyevin səhiyyə və tibb sahəsinə böyük diqqət və qayğısı, yorulmaz səyləri nəticəsində bütün sahələrdə, o cümlədən də səhiyyə sahəsindəki inkişafı da sürətlə davam edib.

Nazir Oqtay Şirəliyev səhiyyənin ən prioritet istiqamətlərinə

biri uşaqların icbari dispanzerizasiyasıdır. Bu tədbir sayəsində azyaşlıların ölüm göstəriciləri dəfələrlə aşağı düşüb. Dispanzerizasiya imkan verir ki, gələcək üçün yeni sağlam nəsil yetişsin. Lakin əldə olunan nailiyyətlərlə yanaşı, problemlər də mövcuddur. Bu gün bütün diqqət bu problemlərin həllinə səfərbər olmalıdır".

Sonda nazir Qida Gigiyenası Agentliyinin yaradılması və fəaliyyəti, eləcə də hazırda pilot layihə çərçivəsində fəaliyyət göstərən icbari tibbi sığortanın üstünlükləri, habelə yeni qurumlarda inovativ idarəçilik üsullarının tətbiqindən danışdı. Nikahdan əvvəl vətəndaşların müayinəsi, kadr hazırlığı, praktiki fəaliyyətlə məşğul olan tibb işçilərinin sertifikasiyası və s. əhəmiyyətli sahələr də səhiyyə nazirinin çıxışında diqqətdən kənar qalmadı.

Cənab nazir çıxışının sonunda tibb işçilərini qarşıdan gələn 2018-ci ildə də öz peşələrinə həvəslə yanaşmağı tövsiyə etdi və hər kəsi "Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəyliyi" və "Yeni il" münasibəti ilə səmimi qəlbədən təbrik etdi.

Kollegiya iclasının yekununda Səhiyyə naziri Oqtay Şirəliyevin əmrinə əsasən səhiyyə və tibb elmi sahəsində xüsusi xidmətlərinə görə fərqlənmiş bir sıra tibb işçisinə "Səhiyyə əlaçısı" döş nişanı və Fəxri diplomlar təqdim edildi.

Yanvarın 12-də Azərbaycan Tibb Universitetində (ATU) Prezident İlham Əliyevin Sərəncamı ilə 2018-ci ilin "Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti İli" elan edilməsi münasibətilə insan anatomiyası kafedrası və burada fəaliyyət göstərən Anatomiya muzeyinin ictimaiyyətə təqdimatı keçirilib. Belə ki, kafedranın yaranma tarixi AXC-nin dövrünə təsadüf edir.

Anatomiya muzeyi ictimaiyyətə təqdim olunub

Tibb Universitetinin açılışı da 1919-cu ilə təsadüf edir. Muzey haqqında onu deyə bilərəm ki, bu bir tədris muzeyidir. Tələbələr meyitlər üzərində işləyə bilmədikdə bu muzeydə saxlanılan eksponatlardan istifadə edirlər. Muzey 2017-ci ildə Mədəniyyət Nazirliyi tərəfindən ictimai əsaslarla qeydə alınıb. ATU-da fəaliyyət göstərən bu muzey unikal

yeti İli" elan edilməsi dövlətçiliyimiz və onun inkişafı ilə bağlı atılan mühüm addım və tariximizə göstərilən qaygının təzahürüdür. Azərbaycan Tibb Universiteti də bu tarixin bir hissəsidir. Burada atılan hər bir addım, aparılan islahatlar, tədris prosesi, eləcə də şəffaflığın qorunması məqsədilə yaradılmış ictimai nəzarət və məsləhət şurası universitetin fəaliyyəti və ölkəmizin gələcəyi üçün çox vacibdir".

"İki sahil" qəzetinin redaktoru, Şuranın İdarə Heyətinin üzvü Vüqar Rəhimzadə kafedranın və xüsusilə muzeyin yalnız burada təhsil alanlar baxımından deyil, bütün cəmiyyət üçün əhəmiyyətini vurğulayıb. Bu

bir neçə qurumlarda İctimai Şuralar yaradılıb. Bu, həm də QHT-lərlə dövlət qurumları arasındakı əməkdaşlıqların gücləndirilməsinə xidmət edir. Belə Şuralardan biri də Tibb Universitetində fəaliyyət göstərir. Şura insan anatomiyası kafedrasının və burada fəaliyyət göstərən muzeyin ictimaiyyətə təqdim olunması təşəbbüsünü irəli sürdü və universitetin rektoru, professor Gəray Gəraybəyli buna dəstək verdi. Təqdimatın məqsədi kafedranın fəaliyyəti və tədris sistemi, o cümlədən muzey haqqında ictimaiyyəti məlumatlandırmaqdır. Bu, bir ilkdir və bunun müxtəlif dövlət qurumlarında davamının olacağına ümidvarıq".

Milli Məclisin deputatı, ATU-nun rektoru yanında İctimai Nəzarət və Məsləhət Şurasının İdarə Heyətinin üzvü Rauf Zeyni deyib: "Bildiyiniz kimi, ölkə Prezidenti tərəfindən aparılan islahatlar, burada cəmiyyətin öz töhfəsini verməsi, ictimai nəzarətin və şəffaflığın təmin olunması üçün

layıb: "Bu cür tədbirlərin keçirilməsi cəmiyyətin inkişafı, şəffaflığın artırılması baxımından çox vacibdir. Muzeyin fəaliyyəti isə tələbələrin tədris prosesində onlara çox böyük köməkdir. Bugünkü Tibb Universitetinin tələbələri Azərbaycanın sağlam gələcəyinin təminatçılarıdır. Prezident İlham Əliyev tərəfindən bu ilin "Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti

qurumun fəaliyyətinin milli tibb elmi üçün misilsiz rolunu qeyd edib.

Sonra tədbir iştirakçıları İnsan anatomiyası muzeyinə baxış keçiriblər.

Qeyd edək ki, universitetdə fəaliyyət göstərən muzey 550 kv.m sahəni əhatə edir. Muzeydə saxlanılan təxminən 5000 eksponat tədris prosesində istifadə edilir.

Tədbirdə çıxış edən Türk Dünya-sı Araşdırmaları Beynəlxalq Elmlər Akademiyası və Rusiya Tibb Elmləri Akademiyasının akademiki, ATU-nun insan anatomiyası kafedrasının müdiri, professor Vaqif Şadlinski rəhbərlik etdiyi kafedra və burada fəaliyyət göstərən İnsan anatomiyası muzeyi barədə tədbir iştirakçılarına məlumat verib: "Ölkə başçısı İlham Əliyev 2018-ci ili "Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti İli" elan edib. Bildiyiniz kimi, Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti 1918-ci ildə yaradılıb, bizim kafedra da öz fəaliyyətinə 1919-cu ilin əvvəllərində başlayıb. Bakı Dövlət Universitetində fəaliyyət göstərən tibb fakültəsinin əsasında,

hesab edilir. Belə ki, dünyada bu cür fəaliyyət göstərən bütün muzeylərin istər sahə baxımından, istərsə də eksponat sayı baxımından ən böyüyü məhz Azərbaycan Tibb Universitetindədir. Onu da qeyd edim ki, ilk dəfə belə muzey hələ Hippokratın zamanında yaradılıb".

Təqdimatda çıxış edən Milli QHT Forumunun prezidenti, ATU-nun rektoru yanında İctimai Nəzarət və Məsləhət Şurasının İdarə Heyətinin üzvü Rauf Zeyni deyib: "Bildiyiniz kimi, ölkə Prezidenti tərəfindən aparılan islahatlar, burada cəmiyyətin öz töhfəsini verməsi, ictimai nəzarətin və şəffaflığın təmin olunması üçün

ATU-nun Tədris

Terapevtik Klinikasında Tibbi Şuranın 2017-ci ilə həsr olunmuş hesabat xarakterli yekun iclası keçirilib.

İclasda çıxış edən klinikanın direktoru, professor Hüseyn Qabulov ötən il ərzində klinikada görülən işlərlə bağlı şura üzvlərinə məlumat verib.

O, bildirib ki, klinika digər klinikalardan heç də həcmi ilə yox, mahiyyəti ilə fərqlənir: "Klinikada tədris, elmi-tədqiqat, müalicə və diaqnostika işlərinin, eyni zamanda iş günü ərzində minlərlə insanın (tələbə, pasiyentlər, onların yaxınlarının) dövrüyyəsi və digər amillər həyata keçirilirsə, bu, bizim məsuliyyətimizi daha da artırır. Klinikamızda ölkənin aparıcı mütəxəssisləri, dünyanın digər aparıcı ölkələrində təhsil və təlim almış həkim mütəxəssislər çalışır. Bununla belə əsas məqsədimiz tibbin tədrisi, yüksək ixtisaslı tibbi kadrların hazırlanmasıdır".

Direktor Prezident İlham Əliyevin 2007-ci ildə imzaladığı sərəncamı da xatırladı: "Ölkə prezidenti 2007-ci ildə imzaladığı sərəncamda birmənalı göstərmişdi ki, "Tədris Terapevtik Klinika klinik fənlərin tədrisi ilə məşğul olan kafedraların vahid mərkəzdə cəmləşdirilməsi, tədrisin keyfiyyətinin yaxşılaşdırılması, həmçinin elmi-tədqiqat işlərinin aparılması üçün yaradılır". Bu da

Tibbi Şuranın 2017-ci ilə həsr olunmuş hesabat xarakterli yekun iclası

əlbəttə ki, gündəlik fəaliyyətimizdə məsuliyyətimizin artırılmasına xidmət edir".

Klinikada tədris prosesinin yüksək səviyyədə olduğunu vurğulayan H.Qabulov hər il olduğu kimi bu il də klinikada tədris prosesində problemlərin olmadığını qeyd edib: "Tələbələrlə yanaşı klinikamız həm də rezidentura təhsilinin iri bazalarındandır. Ümumiyyətlə, rezidentlərimizin əksəriyyəti üzərlərinə düşən vəzifələri yüksək səviyyədə yerinə yetirməyə çalışır. Onlar eyni zamanda elmi-tədqiqat işlərini də uğurla aparırlar. Sadəcə bir faktı qeyd etmək olar ki, 2017-ci ildə ATU Rezidentlərinin Elmi Konfransında klinikamızın rezidentlərinin işlərinin sayı ümumi

sayın 80%-ni təşkil edib. Şübhəsiz ki, bu nailiyyətlərdə klinikamızın professor-müəllim heyətinin və həkimlərinin böyük əməyi var. Bu baxımdan rezidentlərin təhsilinin təkmilləşdirilməsi ilə əlaqədar gələn ildən bir sıra yeniliklər tətbiq etməyi planlaşdırırıq".

Klinikada keçirilən iri konfranslar və tədbirlər barəsində də söhbət açan direktor belə konfranslara və tədbirlərə ev sahibliyi etməkdən məmnun olduqlarını bildirdi.

H.Qabulov 2017-ildə klinikada həyata keçirilən struktur dəyişikliklər və görülən işlər barəsində də məlumat verib: "Bu il Klinikamızda yeni kadrlar cəlb olundu, daha müasir avadanlıqlar gətirildi. Bu da müəyyən sahələrdə olan çatışmaz-

lıqları aradan qaldırmaq imkanı yaradı. Struktur vahidlərinin sərbəstliyi müəyyən qədər artırıldı ki, bu da qarşıya çıxan gündəlik məsələlərin həllini asanlaşdırmağa kömək etdi. Sosial şəbəkələrdə klinikamızın geniş imkanlarının və həkimlərimizin tanındılması istiqamətində davamlı olaraq işlər həyata keçirilir. Bu il ərzində ölkənin iri sığorta şirkətləri ilə əməkdaşlığımızı daha yüksək səviyyədə genişləndirmək imkanlarımız oldu. Həmçinin həkimlərimizin əmək haqları da artırıldı".

Direktor onu da vurğulayıb ki, 2016-cı ildə müqayisədə cari ildə klinikanın şöbələrində xəstə sayında artım müşahidə edilib.

Hal-hazırda Klinikanın fəaliyyətinin səmərəsini artırmaq istiqamətində

müəyyən təkliflər hazırladığını deyən direktor bunu universitet rəhbərliyinə təqdim edəcəklərini bildirdi.

Direktorun müavini, dosent Adil Nuriyev tibbi xidmətin keyfiyyətinin yaxşılaşdırılması, eyni zamanda tibbi tədrisin daha da inkişafı istiqamətində uğurlu işlər görəcəklərini vurğulayıb.

İclasda çıxış edən professorlar İsfəndiyar İsmayılov və Amaliya Əyyubova klinikanın fəaliyyətinin yüksəldilməsinə xidmət edən işləri yüksək qiymətləndirdiklərini və bundan sonra da ezməli çalışacaqlarını bildirdilər.

20 YANVAR ŞƏHİDLƏRİNİN XATİRƏSİ ANILIB

◆ Yanvarın 10-daictimai fənlər kafedrasında “Qanlı Yanvar” faciəsinin 28-ci ildönümü ilə bağlı tədbir keçirilib.

Əvvəlcə 20 Yanvar şəhidlərinin xatirəsi bir dəqiqəlik sükutla yad edilib.

Anım tədbirində çıxış edən kafedranın professoru Fəxrəddin Məmmədov 20 Yanvar faciəsinə gətirib çıxaran bu hadisələrin SSRİ rəhbərliyinin ssenarisi üzrə baş tutduğunu, milli azadlıq hərəkatını boğmaq və xalqın milli qürurunu sındırmaq məqsədi güddüyünü diqqətə çatdırıb.

Kafedranın dosenti Cavan-

şir Sadıqov, fakültə həmkarlar təşkilatını sədri, dosent Yavər Vəliyev və digər çıxışçılar da hələ həllini tapmayan Dağlıq Qarabağ problemindən söz açaraq, o zaman sovet qoşunlarının Bakıya qanunsuz, qərəzli

yeridilməsini, beynəlxalq hüquq normalarını pozaraq vəhşiliklə cinayət törətməsini pisləyiblər. Nətiqələr baş vermiş faciənin təfərrüatlarını müzakirə edərək Azərbaycan xalqına dəyən maddi və mənəvi zərərdən danışdılar.

Çıxışlarda əlləri xalqımızın qanına batmış Mixail Qorbaçov, Dmitri Yazov, Bokatin və digərlərinin XX əsrin ən böyük faciəsinə görə müqəssir olduqları xüsusi vurğulanıb.

İnsan anatomiyası kafedrasında elmi-praktik seminarlar keçirilir

Məqsəd professor-müəllim heyətinin pedaqoji ustalığının artırılmasıdır

Bir neçə ildir ki, insan anatomiyası kafedrasında hər iki semestrin sonunda elmi-praktik seminarlar keçirilir. Bu seminarların məqsədi professor-müəllim heyətinin pedaqoji ustalığını artırmaq, metodiki bilik və bacarıqlarını təkmilləşdirmək və tədrisin keyfiyyətini yüksəltməkdir. Belə ki, qışda və yayda dərslər başa çatdıqdan sonra növbəti semestrə keçiləcək dərslərə aid bölgülər aparılır, müəllimlərə proqrama uyğun mövzular verilir.

Təqvim planına daxil olan dərslərin müzakirəsi zamanı təcrübəli müəllimlərin məsləhətləri dinlənir, hər mövzu üzrə tələbələrə öyrədilməsi vacib olan bilgilərdən, yeniliklərdən söhbət açılır və həmin yeniliklər təhlil olunaraq dərslərinə daxil edilir.

Kafedrada təşkil olunan növbəti seminar da tibb üzrə fəlsəfə doktoru Ramilə Babayeva “Ağız boşluğu orqanları: dil, dişlər və ağız suyu vəzilərinin morfo-funksional anatomiyası”, tibb üzrə fəlsəfə doktoru Nigar Allahverdiyeva isə “Yumşaq damaq, udlaq və qida borusunun morfo-funksional anatomiyası” mövzusunda praktiki dərslər aparıblar. Dərs zamanı təcə nəzəri biliklər verməklə kifayətlənməyən müəllimlər slaydlardan, mövzuya aid illüstrasiyalardan, hərəkətli və hərəkətsiz görüntülərdən istifadə

edərək auditoriyanın diqqətini özlərinə cəlb etməyi bacarıblar.

Kafedranın dərslər hissə müdiri, dosent Şöhrət Qasımov, professorlar Ağasəmid İsayev, Mübariz Allahverdiyev və Elçin Xıdırov praktiki dərslərin gedişini təhlil edərək tövsiyələrini veriblər. Bildirilib ki, seminarlarda tələbələrə ilk növbədə hansısa mövzunun əhəmiyyəti izah edilməlidir. Belə olduqda tələbə öyrəndiyi mövzunun zəruriliyini seminarlarda yaxşı anlayaraq, mühazirələrə daha böyük maraqla qulaq asır. O da vurğulanıb ki, eyni mövzu ayrı-ayrı fakültələrdə fərqli səviyyədə tədris edilə bilər.

Bu cür seminarların keçirilməsi müəllimlərin peşə hazırlığının səviyyəsini yüksəltməklə yanaşı, onlarda məsuliyyət hissini də gücləndirir.

Qeyd edək ki, kafedrada tətbiq olunan multimedia sistemi seminarların gedişini auditoriyadan kənar da izləmək imkanı yaradır.

Farmakologiya kafedrasında tədris-metodik seminar keçirilib

Ənənəvi olaraq farmakologiya kafedrasının professor-müəllim heyətinin bilik və bacarığının artırılması və tədrisin keyfiyyətinin yüksəldilməsi məqsədilə hər il tədris semestrinin sonunda tədris-metodik seminarlar keçirilir.

Yanvarın 11-də növbəti seminarı giriş nitqiylə açan kafedranın müdiri, professor Musa Qəniyev bu tədbirin əhəmiyyətindən danışdı: “Uzun illərdir ki, kafedramızda tədris prosesində müəyyən fasilələr yarananda, yəni qışda və yayda dərslər başa çatdıqdan sonra kafedra əməkdaşları tərəfindən proqrama uyğun bir mövzu təqdim olunur. Təqvim planına daxil olan dərslərin müzakirəsi zamanı hər mövzu üzrə tələbələrə verilməsi lazım olan yeniliklərdən söhbət açılır və həmin yeniliklər təhlil olunaraq dərslərinə daxil edilir. Bu seminarların keçirilməsində əsas məqsəd tədris prosesinin yaxşılaşdırılması, müəllimlərin peşə hazırlıq səviyyəsinin yüksəldilməsi, eləcə də dünyada farmakologiya sahəsində baş verən yeniliklərin dərslərinə uyğunlaşdırılmasıdır. Yalnız müəllimlərin iştirak etdiyi bu seminarların əsas qayəsi tədris prosesinin keyfiyyətini yaxşılaşdırmaq və Avropa təhsil sistemində yaxınlaşmaqdır. Onu da qeyd edim ki, hələ təhsil sistemi klassik variantda olduğu dövrdə də biz bu cür tədris-metodik seminarları keçirirdik. Kafedramızda bir ənənəyə çevrilən bu seminarlar artıq dekabrın sonlarından etibarən start götürüb və həftə ərzində müəllimlərimiz bir sıra müvafiq mövzular üzrə çıxış edirlər”.

Bu seminar isə qış fəslinə təsadüf etdiyindən

mövsumə uyğun olaraq kafedranın assistenti Mətanət Məmmədova “Tənəffüs orqanlarının funksiyasına təsir göstərən dərman maddələrinin farmakologiyası” mövzusunda çıxış edib. Məruzəçi çıxışında tənəffüs stimulyatorları, öskürək əleyhinə

dərman maddələri və bəlgəmgətirici maddələr haqqında geniş məlumat verib. O, tənəffüs ritminin pozulması zamanı istifadə olunan dərman vasitələrinin orqanlarda müxtəlif funksiyaları və dərmanların orqanlara təsir mexanizmlərindən bəhs edib.

Tənəffüs orqanlarına təsir edən maddələri diqqətə çatdıran məruzəçi bildirdi ki, tənəffüs aktının normal funksional vəziyyəti bir sıra amillərdən-uzunsov beyində yerləşən tənəffüs mərkəzinin normal funksional vəziyyətindən, tənəffüs aktında birbaşa iştirak edən tənəffüs orqanlarından və köməkçi sistemin fizioloji halından asılıdır.

Geniş diskussiya formasında keçən seminar da kafedranın tədris hissə müdiri, professor Vəli Əsmətov təcili və təxirəsalınmaz bir sıra dərman maddələrindən və o cümlədən dərmanların öskürək əleyhinə istifadə qaydalarının əhəmiyyəti barədə də söhbət açdı.

Tədris-metodik seminarın sonunda kafedra əməkdaşlarını düşündürən suallar məruzəçi tərəfindən ətraflı şəkildə cavablandırılıb.

Mənsur ƏLƏKBƏRLİ
Fotolar Cənnətali Çingizindir

Tədris Terapevtik Klinikasında

◆ Yanvarın 12-də Azərbaycan Tibb Universitetinin Tədris Terapevtik Klinikasında “Tibbi statistika” mövzusunda seminar keçirilib.

Seminar da çıxış edən tibbi fizika və informatika kafedrasının baş müəllimi İsmayıl Qafarov tibbi statistikanın tarixindən, statistik göstəricilərin əhəmiyyətindən danışdı.

Statistikanın bütün elmlərin “nökəri” olduğunu deyən İ.Qafarov tədrisdə statistik göstəricilərin rezidentlər və tələbələr üçün mühüm əhəmiyyət kəsb etdiyini bildirdi.

“Riyazi, tibbi statistika və eləcə də ehtimal nəzəriyyəsi statistikada önəmli yer tutur. Tibbi statistik nəticələrin hansı qanunauyğunluğa söykəndiyini göstərmək vacibdir. Statistikaya dair dünya üzrə tanınmış ədəbiyyatlar var ki, onların da istifadəsi lazımlı bilgilərə sahib olmaqda mühüm əhəmiyyət daşıyır”.

Normal paylanma qanunu haqqında məlumat verən İ.Qafarov bildirdi ki, bu qanunun əsasında tibbi bioloji məlumatlara yiyələnmək asanlaşır.

Daha sonra əsas məsələlər və problemlər, seçimlər, sıfır nəzəriyyəsi və s. mövzular barədə seminar iştirakçılarına ətraflı məlumat verilib.

◆ Tədris Terapevtik Klinikasında genetik risk faktoru yüksək olan xəstəliklə bağlı klinik müzakirə aparılıb

Azərbaycan Tibb Universitetinin Tədris Terapevtik Klinikasında xəstə təhlili ilə bağlı növbəti müzakirə aparılıb.

Neurologiya kafedrasının uşaq nevroloqları tərəfindən aparılan klinik təhlildə professor-müəllim heyəti, həkimlər, rezidentlər iştirak ediblər.

Müzakirə “İrsi sensor-motor aksonal demielinizedici polineuropatiya, autosom-resessiv forma” xəstəliyi barəsində olub. Qeyd edək ki, bu xəstəlik genetik risk faktoru yüksək olan xəstəliklər qrupuna daxildir. Xəstəlik zamanı yerləşin çətinləşməsi, tez yorulma, ayaq barmaqlarının deformasiyası hallarına rast gəlinir.

Müzakirələrdə bildirilib ki, uşaq anadan hipotonik sindrom ilə doğulub. “Qurbağa” pozası, süstlük, doğulandan sonra daimi olaraq qəbizlik halları müşahidə edilib. Uşağın yaşı artıqca digər problemlər də ortaya çıxıb.

O da qeyd edilib ki, xəstəlik zamanı əzələ distrofiyasına səbəb ola biləcək xromosom patologiyası aşkar edilməyib.

Müzakirələrin sonunda professor-müəllimlər, rezidentlər xəstəyə baxış keçiriblər.

MIQRENİN MÜALİCƏSİNDƏ BOTULİNOTERAPİYANIN EFFEKTİV MÜALİCƏ ÜSULU OLDUĞUNU BİLİRDİNİZMİ?

◆ Miqren birincili baş ağrılarınin əsas növlərindən biri olub, çox hallarda birtərəfli, tutma şəkilli baş ağrıları, həmçinin bir sıra nevroloji, mədə-bağırsaq və vegetativ əlamətlərlə özünü biruzə verir. Bu xəstəlik Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatı (ÜST) tərəfindən insanların sosial adaptasiyasını daha çox pozan 19 xəstəlik sırasına daxil edilib. Onu da qeyd etmək lazımdır ki, bu xəstəlik qadınlar arasında kişilərə nisbətən 2-3 dəfə çox rast gəlinir.

Klinikamızın nevroloqu, tibb elmləri doktoru, professor Sədaqət Hüseynova deyir ki, bu xəstəliyin müalicəsində son onillikdə böyük uğurlar əldə edilib: "Belə ki, bir tərəfdən xəstəliyin tutmalarında istifadə üçün sumatriptanların istifadəsi bu qəbildən olan xəstələrə real köməyə çevrilib. Digər tərəfdən isə sıx rast gəlinən tutmalar zamanı xəstəliyin profilaktik müalicəsi üçün botulinoterapiyanın tətbiqi xəstəliyin uğurlu müalicəsi üçün geniş imkanlar açıb. Məlum olduğu kimi, klinik praktikaya ötən əsrin 1970-80-ci illərindən daxil olan A tipli botulinotoksin preparatları (Botoks, Disport, Kseomin, Neyronoks və s.) tibbin bir çox sahələrində (blefarospazm, distoniyalar, spastiklik, hiperhidroz və s.) geniş istifadə edilir".

Nevroloq bildirib ki, botulinoterapiyanın baş ağrılarınin müalicəsində istifadəsi imkanı təsadüfən yaranıb: "1990-cı illərin ortasında başqa səbəblərdən botulinotoksin inyeksiyaları alan xəstələrdə baş ağrılarınin azalması müşahidə edilib. Bunun ardınca aparılan tədqiqatlarla Botoksun miqrenli xəstələrdə effektivliyi sübut edildi. 2010-cu ildə Botoks Britaniyanın "Medicines and Healthcare products Regulatory Agency"(MHRA) tərəfindən xroniki miqrenin müalicə vasitəsi kimi lisenziyalaşdırılıb".

"Bəs botulinoterapiya miqrenli xəstələrdə hansı hallarda istifadə edilir"sualına S.Hüseynova belə cavab verir: "Botulinoterapiya yalnız xroniki miqrenin müalicəsində, xəstəliyin patogenetik mexanizmləri, provokasiya edən faktorlar, emosional-şəxsi və komorbid pozuntular nəzərə alınmaqla təyin edilir. Xroniki miqren dedikdə ayın 15 günü və daha sıx rast gəlinən miqrenoz tipli baş ağrıları nəzərdə tutulur. Ağrılar gözlənilmədən başlayır, intensivliyi o qədər güclü olur ki, normal fəaliyyət pozulur, ağrıkəsici dərmanlar

Azərbaycan Tibb Universitetinin
Tədris Terapevtik Klinikasının
nevroloqu, professor
Sədaqət Hüseynova

isə təsir etmirlər. Əgər bu tipli ağrılar 3 ay müddətində davam edirlərsə, xroniki miqren kimi dəyərləndirilir. Əgər xəstələrdə belə baş ağrıları rast gəlinirsə, onlar nevroloqa və ya mütəxəssislərə müraciət etməlidirlər. Bu zaman xəstəliyin səbəbi aydınlaşdırılır və fərdi müalicə planı çərçivəsində botulinoterapiya da təyin edilir. Botoks inyeksiyaları həm də çox güclü miqren tutmaları zamanı yüngüllük gətirə bilər. Bu metodun tətbiqindən sonra xəstələrin böyük əksəriyyətində əhəmiyyətli yaxşılaşma qeyd edilir".

İnyeksiyaların hansı metodla aparılmasına gəlincə, nevroloq qeyd edib ki, bu, botoks inyeksiyası şəklində - narkozsuz yeridilir: "Həkim tərəfindən başda müəyyən yerlərə - alına, gicgaha və ənsəyə 10-20 inyeksiya edilir. Bəzi əlamətlər zamanı boyun nahiyəsinə də inyeksiya etmək məsləhət görülür. İnyeksiyalardan sonra miqren tutmaları əhəmiyyətli dərəcədə azalır və ya tamamilə itir. Müalicənin effekti 3-6 ay davam edir".

S.Hüseynova vurğulayıb ki, bəzi hallarda miqrenli xəstələrdə botoks istifadə etmək məsləhət görülmür: "Bunlar 18 yaşdan aşağı xəstələrə, botulinotoksina qarşı allergik reaksiyalar zamanı, inyeksiya ediləcək dəri sahəsində iltihab və dəri xəstəlikləri olduqda, hamilə qadınlarda və südverən analarda zərərli təsir aşkarlanmasa da, botoks inyeksiyaları məsləhət görülmür".

Qeyd edək ki, nevroloq Sədaqət Hüseynova bu sahədə sertifikatlaşmış və adıçəkilən müalicə üsulunu Klinikamızda yüksək səviyyədə həyata keçirir.

Gənc alimimiz Beynəlxalq Nefroloqlar Təşkilatının keçirdiyi müsabiqədə qalib olub

Tədris Terapevtik Klinikasının terapevtik və pediatrik propodevtika kafedrasının dissertantı, Efferent Terapiya Mərkəzinin həkim nefroloqu Elgün Həziyev Beynəlxalq Nefroloqlar Təşkilatının (İSN) keçirdiyi müsabiqədə iştirak edib.

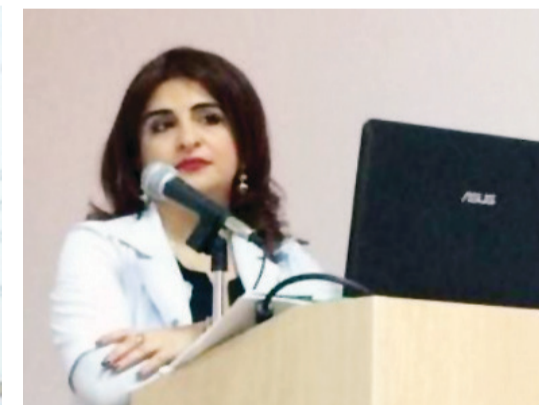
Gənc alimin təklif etdiyi "Reanimasiya və intensiv terapiya şəbəsində müalicə alan xəstələrdə kəskin böyrək zədələnməsinin müalicəsində Davamedici Venoz Hemofiltrasiya (CVVHDF)" adlı araşdırma işi müsabiqəsinin qalibi olub.

E.Həziyev elmi araşdırmanı davam etdirmək üçün Türkiyənin Bezmialem Vakıf Universitetindən dəvət alıb. Universitet gənc alimə 12 ay müddətində 7 müxtəlif profilli reanimasiyada işləmək və araşdırma bazası toplamaq hüququ verib.

Nadir rast gəlinən Kartagener Sindromu – Klinik Təhlil

◆ Tədris Terapevtik Klinikasında xəstə təhlili ilə bağlı növbəti klinik müzakirə aparılıb.

xəstəliyi yüngülləşdirmək əvəzinə, daha da ağırlaşdırır. Ona görə də bu zaman valideynlər həkim göstərişi olmadan heç bir antibiotiki

Müzakirələrin əvvəlində çıxış edən direktorun müavini, dosent Adil Nuriyev silsilə şəklində aparılan klinik təhlillərin vacibliyini vurğulayaraq bildirib ki, aparılan bu təhlillər həm rezidentlər, həm də tələbələrin tibbi biliklərinin genişləndirilməsində mühüm rol oynayır.

Sonra pulmonologiya, allerqologiya şəbəsiniin həkimi Şəraf Hüseynovanın çıxışı dinlənilib.

O, kartagener sindromu haqqında danışaraq qeyd edib ki, bu, nadir rast gəlinən xəstəliklər qrupuna daxildir: "Xəstəlik zamanı diqqət yetirilməli olan əsas məqamlardan biri də uşaqların tez-tez yoluxduğu qripdir. Bəzən uşaqlar ayda 4 dəfə qrip olur. Valideynlər bunun sadəcə antibiotiklərlə qarşısını alacağını düşünür. Amma elə antibiotiklər var ki,

uşağa verməməlidirlər".

Klinik təhlili aparılan 12 yaşlı qız barəsində danışan həkim, uşaqla belə halların olduğunu bildirib: "Uşaq klinikamıza yüksək hərarət, burundan irinli axıntı, bəlgəmli öskürək, əsasən səhərlər bəlgəmin çox olması şikayəti ilə gətirilmişdi. İştahsız və çox zəif idi. Müayinələr etdik və qərara gəldik ki, kompüter tomoqrafiyasından keçsin. KT-dan sonra uşaqla kartagener sindromu aşkarlandı və dərhal müvafiq müalicələrə başlandı".

Kartagener sindromunun əsas əlamətlərini qeyd edən həkim bu xəstəliyin respirator xəstəlik kimi özünü biruzə verdiyini deyib: "Otitlər, sinusitlər, pnevmaniya da bu xəstəliyin əlamətləri sırasına daxildir".

Uşaqlar üçün vacib olan xeyirli şəklər - Meyvə-tərəvəz, bal, quru meyvələr

◆ Azərbaycan Tibb Universitetinin Tədris Terapevtik Klinikasının pediatrik endokrinoloqu Ləman Sultanova bu dəfə uşaqların gündəlik tələbatında onlar üçün vacib olan xeyirli şəklərdən söz açıb.

Pediatrik endokrinoloq bildirib ki, bir çox şəklər var ki, onların günlük qəbulu nəinki xeyirdir, hətta vacibdir.

"Meyvə-tərəvəz, bal, quru meyvələr - bütün bu təbii məhsulların tərkibində vitaminlər və mikroelementlər vardır. Meyvə-tərəvəz, giləmeyvə qəbulu immuniteti artırır, orqanizmi gücləndirir. Quru meyvələri uşaqlara 1,5 yaşından etibarən vermək olar. Şəkərləşdirilməmiş qurudulmuş təbii meyvələrdə çox miqdarda kalium, kalsium, dəmir və pektin vardır".

Balın faydaları haqqında danışan pediatr, onun immuniteti artırdığını, beyni qidalandırdığını və mədə-bağırsaq sistemi fəaliyyətini normallaşdırdığını deyir: "Həmçinin sümük sistemini möhkəmləndirir və hemoqlobini artırır. Bütün bunlarla yanaşı unutmaq olmaz ki, bal həmçinin hipotalerjiya təsirinə malikdir. Bal uşaqlara

onların yaşından asılı olaraq vermək daha məqsədəuyğundur. Bir yaşdan yuxarı uşaqlara isə balı az miqdarda vermək daha faydalıdır.

Təəssüflər olsun ki, çox vaxt valideynlər artıq uşağın həyatının ilk ilindən onu "şirinləşdirməyə" çalışırlar və körpələrə yuxudan əvvəl və ya gün ərzində şirin su və ya çay verirlər. Belə etmək qətiyyən düzgün deyil. Südəmə uşaqların rasionunda olan ana südü və əlavə qidalar (meyvə, tərəvəz, sıyıqlar) onların günlük karbohidrat tələbatını tam ödəyir. Şirin suyun əvəzinə adi su verilməsi daha düzgündür".

Pediatrik endokrinoloq onu da vurğulayıb ki, şirin məhsulları uşaqlara ancaq yeməkdən sonra, tələb olunan miqdarda vermək lazımdır: "Bu zaman analar çox diqqətli olmalı və uşaqlarda düzgün qida vərdişlərini körpəlikdən formalaşdırmalıdırlar".

Azərbaycan Respublikasının əməkdar həkimi və əməkdar müəllimi, Səhiyyə Nazirliyinin Baş Rentgenoloqu, ATU-nun şüa diaqnostikası və şüa terapiyası kafedrasının professoru Bahadır Baxşiyev 85 yaş tamam olur. Onun həyatı, elmi-pedaqoji və təcrübə fəaliyyəti gənc nəsil üçün örnək ola bilər.

Bahadır Ələkbər oğlu Baxşiyev 26 dekabr 1932-ci ildə Ordubad şəhərində anadan olmuşdur. 1949-cu ildə Tusi adına Ordubad şəhər orta məktəbi bitirmişdir. 1949-cu ildə Azərbaycan Dövlət Tibb Universitetinin müalicə-profilaktika fakültəsinə daxil olub. B.Baxşiyev institutda oxuduğu illərdə elmi tədqiqat işinə xüsusi maraq göstərmiş və bu sahədə bir çox müvəffəqiyyətlərə nail ola bildi. Hələ tələbə olarkən IV kursdan gecə növbəsində əmək fəaliyyətinə başlamış və Elmi-Tədqiqat Rentgen-Radioloji və Onkoloji İnstitutunda işləməklə həkimlik peşəsi üzrə təcrübəsini artırmışdır.

1955-ci ildə institutu fərqlənmə diplomu ilə bitirərək, Ordubad xəstəxanasına rentgenoloq vəzifəsinə göndərilmişdir. 1955-1959-cü illərdə Ordubad Şəhər Xəstəxanasında rentgenoloq və poliklinik müdiri vəzifəsində çalışmışdır. 1959-cu ildə Azərbaycan Tibb İnstitutunda rentgenologiya üzrə aspiranturaya qəbul olunmuşdur. B.Baxşiyev 1960-cı ildə Moskvanın Elmi-Tədqiqat Rentgen və Radiologiya İnstitutuna 2 il müddətinə ezam edilərək dünya şöhrətli alim, ə.e.x., professor İ.Laqunovanın rəhbərliyi altında "Floyorografiya metodunun ağciyər xəstəliklərinin ilkin aşkar

Bahadır Ələkbər oğlu Baxşiyev-85

edilməsində rolu" mövzusunda namizədlik dissertasiyasını vaxtından əvvəl müvəffəqiyyətlə müdafiə edərək tibb elmləri namizədi alimlik adına layiq görülmüşdür.

Fitri istedadla malik olan Azərbaycan alimi 1962-ci ildə vətənə qayıdaraq rentgenologiya və radiologiya kafedrasında bir müddət baş laborant, assistent, dosent vəzifələrində çalışmışdır. B.Baxşiyev elmi-tədqiqat işini davam etdirmək üçün 1964-ci ildə təkrarən Moskvanın Elmi-Tədqiqat Rentgen və Radiologiya İnstitutuna qayıtmış və ə.e.x., professor L.Rozenştraxun rəhbərliyi altında "Qalxanvari vəzinin xəstəliklərində Rentgen-Radioloji müayinə metodları" mövzusunda, doktorluq dissertasiyasını 1969-cu ildə müvəffəqiyyətlə müdafiə etmiş və tibb elmləri doktoru alimlik adına layiq görülmüşdür. Azərbaycan Respublikasında rentgenologiya və radiologiya sahəsində tibb elmləri doktoru adına layiq görülən ilk azərbaycanlı alimdir.

O, 1959-cu ildən şüa diaqnostikası və şüa terapiyası kafedrasında aspirant, baş laborant, assistent, dosent, professor və 1969-2017-ci illərdə həmin kafedranın müdiri vəzifəsində çalışmışdır.

Professor B.Baxşiyev ATU-nun ictimai həyatında da yaxından iştirak etmiş, təqdirəlayiq işlər görmüşdür. O, 2 dəfə I müalicə-profilaktika fakültəsinin dekanı vəzifəsinə seçilmişdir.

Professor B.Baxşiyev şüa diaqnostikasının ən aktual problemlərinə həsr olunmuş 320-ə yaxın elmi əsərin, 15 ixtiranın və səmərələşdirici

təklifin, 13 monoqrafiya və dərsliklərin müəllifidir. Elmi əsərlərinin çox hissəsi keçmiş Sovetlər İttifaqında çıxan nüfuzlu jurnallarda və xarici ölkələrdə (Türkiyə, İran, Bolqarıstan, Avstriya, Litva və s.) keçirilən beynəlxalq radioloji konqreslərin materiallarında dərc edilmişdir.

Onun rəhbərliyi altında onlarla namizədlik dissertasiyası müdafiə olunmuş, hazırda 2 doktorluq və 5 namizədlik dissertasiyası kafedrada uğurla davam etdirilir.

İlk dəfə Azərbaycan dilində rentgenologiya və radiologiya üzrə dərslik professor B.Baxşiyev tərəfindən yazılmışdır. Belə ki, 1976-cı ildə "Ümumi Rentgenologiya", 1983-cü ildə "Tibbi Radiologiya", 2001-ci ildə "Лучевая диагностика", 2002-ci ildə "Radio diagnostika və Radioterapiya", 2007-ci ildə "Radiodiagnostika", 2012-ci "Şüa diaqnostikası" dərslikləri işıq üzü görmüşdür.

Professor B.Baxşiyev hazırda Azərbaycan Respublikası Səhiyyə Nazirliyinin Baş rentgenoloqu və radioloqudur. Onun xidmətləri dövlətimiz tərəfindən yüksək qiymətləndirilmiş, dəfələrlə orden və medallarla təltif olunmuşdur.

Belə ki, 1971-ci ildə "Şərəfli əməyə görə medal", 1981-ci ildə "Azərbaycan Respublikasının əməkdar həkimi", 1986-cı ildə "Şərəf Ordeni", 1974-1978 ci illərdə 2 dəfə "Səhiyyə əlaçısı nişanı", 1994-cü ildə Azərbaycan Respublikası Səhiyyə Nazirliyinin "Fəxri Fərmanı", 1999-cu ildə "Əmək Veteranı", 2000-ci ildə "Tərəqqi medalı", 2003-cü ildə "Əsrin tanınmış alimi" beynəlxalq diplomu,

2004-cü ildə ikinci dəfə Azərbaycan Respublikası Səhiyyə Nazirliyinin "Fəxri Fərmanı", 2006-cı ildə "Vətən andı" Fəxri diplomu, 2010-cu ildə Azərbaycan Respublikasının "Əməkdar müəllimi" adına layiq görülmüşdür.

Yaşının ixtiyar və müdrik dövrünü yaşayan, Azərbaycan və dünya elminə verdiyi töhfələr, ən əsası isə öz şəxsiyyəti və keçirdiyi ömür yolu ilə kamillik zirvəsinə ucalan Bahadır Baxşiyevə dəyərli vətən övladı, qayğıkeş xə xeyirxah insan kimi bundan sonra da yeni uğurlar, ən başlıcası isə möhkəm can sağlığı diləyirik.

Şüa diaqnostikası və şüa terapiyası kafedrasının əməkdaşları

Azərbaycan Tibb Universitetinin bioloji kimya kafedrasının müdiri – əməkdar müəllim, biologiya elmləri doktoru, professor Arif Mustafa oğlu Əfəndiyev 75 yaş tamam olmuşdur.

ARIF MUSTAFA OĞLU ƏFƏNDİYEV-75

A.Əfəndiyev 1943-cü il yanvarın 1-də Şamaxı rayonunda ziyalı ailəsində anadan olmuşdur. Onun atası Mustafa Məhyəddin oğlu ixtisasca mühəndis-neftçi idi, keçən əsrin 30-cü illərində Stalin repressiyasının ölkədə tüğyan etdiyi dövrdə həyat yoldaşı Səkinə xanım ilə birgə Şamaxı rayonuna köçmüş, bir müddət ailəsi ilə birlikdə Səkinə xanımın baş həkim vəzifəsində işlədiyi Çuxuryurd kəndində yaşamışdır.

Nəhayət, 1946-cı ildə Mustafa Əfəndiyevün günahsızlığı sübuta yetirilmiş və o, yenidən Bakı şəhərinə köçərək, neftçixarma idarəsinin rəisi vəzifəsində fəaliyyətini davam etdirmişdir.

Arif Əfəndiyev ilk təhsilini 1949-cu ildə Bakı şəhərindəki 6 №-li orta məktəbdə başlamış və 1959-cü ildə orta məktəbi əla qiymətlərlə bitirərək, N.Nərimanov adına Azərbaycan Dövlət Tibb İnstitutunun (indiki ATU) əczaçılıq fakültəsinə daxil olmuşdur.

A.Əfəndiyev tələbəlik illərində əla qiymətlərlə oxumaqla bərabər, elmi-tədqiqat işlərinə də böyük maraq göstərirdi. 1966-1969-cu illərdə aspiranturada təhsil alan A.Əfəndiyev bundan sonra bioloji kimya kafedrasının assistenti vəzifəsinə qəbul edilmişdir.

O, 1970-ci ildə "Askorbin turşusu sintez edən (dovşanlar) və sintez etməyən (dəniz donuzları) heyvanlarda pirogenalin C vitamini mübadiləsinə və qan serumunun zülal tərkibinə təsiri" mövzusunda dissertasiya müdafiə edərək, biologiya elmləri namizədi alimlik dərəcəsi almışdır.

Arif müəllim 1974-cü ildən kafedranın dosenti vəzifəsinə seçilmiş, 1981-1984-cü illərdə kafedranın müdiri vəzifəsini icra etmişdir.

1984-cü ildə aparılan təhsil islahatı ilə əlaqədar olaraq, bioloji kimya kafedrası üzvi kimya kafedrası ilə birləşdirilmiş və Arif müəllim bundan sonrakı bir neçə il ərzində «Bioüzvi və bioloji kimya» kafedrası adı altında fəaliyyət göstərən kafedranın dosenti vəzifəsində çalışmış və kafed-

ranın tədris işləri üzrə müdir müavini vəzifəsini icra etmişdir. Həmin illər ərzində intensiv elmi-tədqiqat işləri apararı Arif müəllim 1986-cı ildə doktorluq dissertasiyası üzərində işini tamamlayaraq, Moskvada SSRİ Tibb Elmləri Akademiyasının ET Qidalanma

institutunun nəzdindəki dissertasiya şurasında müdafiə etmişdir.

A.Əfəndiyevün doktorluq dissertasiyasının əsas müddəalarını əhatə edən elmi məqalələrin əksəriyyəti xarici ölkələrin nüfuzlu elmi jurnallarında çap edilmişdir. O, dəfələrlə müxtəlif ölkələrdə (Yuxoslaviya, Almaniya, Niderland və s.) keçirilən elmi qurultay və konfransların nümayəndəsi olmuş və dərin məzmunlu elmi məruzələrlə çıxış etmişdir.

Onun elmi məqalələri bir sıra inkişaf etmiş ölkələrin (ABŞ, İngiltərə, Niderland, Çexiya, Bolqarıstan, Yuxoslaviya və s.) alimlərinin elmi marağına səbəb olmuş, həmin ölkələrdən bu elmi işlərin müştərək davam etdirilməsi haqqında təkliflər alınmışdır və bunun sayəsində bioloji kimya kafedrası ilə bir sıra xarici ölkələrin nüfuzlu elmi mərkəzlərinin əməkdaşlığı bu gün də davam edir.

A.Əfəndiyev 1987-ci ildə fəaliyyətini yenidən sərbəst surətdə davam etdirən bioloji kimya kafedrasının müdiri vəzifəsinə seçilmişdir və indiyə qədər bu vəzifədə çalışır. O, 1989-cu ildə professor elmi adı almışdır. A.Əfəndiyev 1988-1990-cı illərdə I müalicə-profilaktika və 1992-1994-cü illərdə əczaçılıq fakültəsinin dekanı vəzifəsində işləmişdir. Arif müəllim bioloji kimya kafedrasına rəhbərlik etməklə yanaşı, həmin kafedranın nəzdində fəaliyyət göstərən Problem elmi-tədqiqat laboratoriyasının da rəhbəridir. Bu gün kafedrada çalışan əməkdaşların əksəriyyəti elmi-pedaqoji kadr kimi məhz Arif müəllimin rəhbərliyi ilə yetişən şəxslərdir. İndiyə qədər onun rəhbərliyi altında 28 namizədlik (fəlsəfə doktorluğu) və 3 doktorluq dissertasiyası işlənərək müdafiə edilmişdir və hazırda 5 dissertasiya işi üzrə tədqiqatlar davam etdirilir.

Arif müəllimin qələmindən 220-dən artıq elmi əsər, o cümlədən dərsliklər, dərs vəsaitləri çıxmışdır. O, 1974 və 1989-cu illərdə iki dəfə çap edilmiş

əsaslı "Bioloji kimya" dərsliyinin, 2002-2010-cü illərdə 3 dəfə çapdan çıxmış 4 cildlik «İnsan biokimyasının əsasları» (həmin kitab 2015-2016-cı illərdə yenidən işlənilərək 2 cildə çap edilmişdir), 2007-ci ildə çap edilmiş «Klinik və patoloji biokimya» dərsliklərinin həmmüəlliflərindən biridir. Bunlardan əlavə, Arif müəllim işlədiyi kafedranın əməkdaşları ilə birlikdə Azərbaycan və rus dillərində praktik dərs vəsaitləri, həmçinin 21 tədris-metodik vəsait yazıb çap etdirmişdir. O, rəhbərlik etdiyi kafedranın əməkdaşları ilə birgə Azərbaycan Respublikası Prezidenti yanında Elmin İnkişafı Fondunun 2010-cü ildə elan etdiyi ilk müsabiqənin qalibi olmuşdur. Bunun sayəsində Elm Fondunun ayırdığı qrant kafedranın müasir tipli analitik aparatlarla təmin edilməsinə sərf edilmiş və burada müasir səviyyədə elmi-tədqiqat aparılmasına şərait yaranmışdır. 2017-ci ildə biokimyacıların Türkiyədə keçən beynəlxalq qurultayında Azərbaycanda biokimya fənninin tədrisi barəsində məruzə ilə çıxış edib.

Professor A.Əfəndiyev 2000-ci ildə Avropa Biokimyacılar Cəmiyyətləri Konfederasiyasında təşkil edilmiş «Biokimyayın tədrisi» komissiyasının MDB ölkələrindən seçilmiş yeganə üzvüdür. O, uzun müddət respublika biokimyacılar cəmiyyətinin elmi katibi vəzifəsini yerinə yetirmişdir.

Arif müəllimin fədakar əməyi ölkəmizin dövlət rəhbərliyinin də diqqətindən yayınmamışdır və o, 1984-cü ildə "SSRİ Səhiyyə əlaçısı" döş nişanı ilə təltif edilmiş, 2010-cü ildə «Əməkdar müəllim» fəxri adına layiq görülmüşdür.

Arif müəllim elə indi də böyük səylə elmi yaradıcılığını və pedaqoji fəaliyyətini davam etdirir.

Bioloji kimya kafedrasının əməkdaşları

Solmaz Rövşən qızı Abdullayeva-80

Dünyaya göz açan hər kəs sanki bir missiyanı yerinə yetirmək üçün gəlir, hansısa bir iş üçün doğulur. Vəzifəsindən, peşəsindən, sənətindən və məşğuliyyətindən asılı olmayaraq xoşbəxt o sandır ki, vətəninə, xalqına, millətinə, dövlətinə sdaqətlə xidmət edər, hörmət və məhəbbət qazanar, insanlığı və xeyirxahlığı ilə xatirələrdən, yaddaşlardan heç vaxt silinməz. Elə insanlardan biri də gözəl insan və istedadlı pedaqoq Histologiya, embriologiya və sitologiya kafedrasının assistenti Solmaz Abdullayevadır.

Solmaz xanımın keçdiyi həyat yolunu əks etdirən məlumatlara nəzər salsaq görürük ki, 80 illik ömür yolunun Tibb Universitetində işlədiyi 45 illik müddətində biliyini, bacarığını, böyük mehribanlıq, xeyirxahlıq və qayğıkeşliklə tələbələrin təhsilinə həsr etmişdir.

Solmaz Abdullayeva 20 noyabr 1937-ci ildə Bakı şəhərində ziyalı ailəsində anadan olmuşdur. Bu mənada "su öz keyfiyyətini sızıb keçdiyi torpaqdan götürər" kəlamını Solmaz xanıma aid etmək olar. Onun elmə marağı, tələbələri savadlandırmaq arzusu öz soy-kökündən gəlir, xarakter və iradəsinin formalaşmasında onun ailəsi əhəmiyyətli rol oynamışdır.

23 sayılı şəhər məktəbini bitirən S.Abdullayeva 1965-ci ildə ADU-nun (indiki BDU) biologiya fakültəsinə daxil olmuş, 1971-ci ildə isə ali təhsilini bitirmişdir.

1973-cü ildə müsabiqə yolu ilə Azərbaycan Tibb Universitetinin histologiya, embriologiya və sitologiya kafedrasına işə qəbul olunub, indiyə qədər assistent vəzifəsində çalışır. 1975-ci ildə Leninqrada (indiki Sankt-Peterburq) şəhərində, 1986-cı ildə Kiyevdə ixtisas artırma kurslarının dinləyicisi olub. Bir neçə məqalə müəllifi və "Xüsusi histologiya" dərsliyinin həmmüəlliflərindən biridir.

Pedaqoji fəaliyyəti dövründə o, minlərlə tələbəyə histologiya elminin sirlərini öyrətmiş, onların yüksək ixtisaslı həkim və ləyaqətli vətəndaş kimi yetişməsində bilik və bacarığının əsirgəməmişdir. Fərəhli haldır ki, dövlətimizin səhiyyə sistemində çə-

lişən, xalqımızın sağlamlığı keşiyində duran həkimlərin böyük bir hissəsi bu peşənin sirlərini həm də Solmaz müəllimədən öyrənmişlər. Onların qazandığı hər bir uğurda Solmaz müəllimənin öz payı var. O, çalışdığı ali məktəbin professor-müəllim heyəti ilə yanaşı, tələbələrin də böyük hörmətini və rəğbətini qazanmışdır. Dərs deməyə başladığı ilk gündən tələbələrinə qarşı həmişə mehriban, səmimi, dost və tərəfkeş olmuş, yaxın bir insan kimi xoş münasibət bəsləmişdir. Tələbənin bilik və bacarığının qiymətləndirilməsində Solmaz müəllimə həmişə ədalətli mövqə seçmiş, obyektivliyi gözləmişdir. O deyir ki, müəllim tələbənin biliyini qiymətləndirərkən vicdanının səsinə qulaq asmalı, ədalət ölçüsünü itirməməlidir.

Nizam-intizamlı, əməksevər işçi kimi tanınmış Solmaz xanım kafedrada ona tapşırılan işləri vaxtında və keyfiyyətlə yerinə yetirir. Öz üzərində mütəmadi olaraq çalışır. Son 5 tədris ili ərzində Solmaz xanım kafedranın tədris yükünün yerinə yetirilməsində, fərdi planların, tədris-metodik işlərin hazırlanmasında, fənnin tələbələr tərəfindən mənimsənilməsində fəal iştirak etmiş, açıq dərslərini uğurla keçirmişdir. Universitet rektorluğu və dekanlıqların tədbirlərində daim iştirak etmişdir. Yemi Azərbaycan Partiyasının üzvüdür.

Kafedra əməkdaşları Solmaz xanıma uzun ömür, can sağlığı, yeni-yeni uğurlar arzu edir.

Histologiya, embriologiya və sitologiya kafedra əməkdaşları

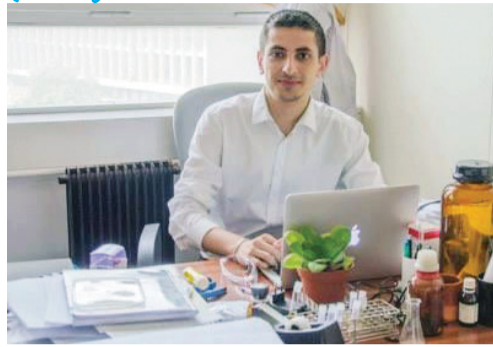
Fəxri məzunlarımız

ATU-nun məzunu Fransada əczaçılıq üzrə fəlsəfə doktoru dissertasiya işini müdafiə edib

Əczaçılıq fakültəsinin doktorantı Elnur Qarayev Fransanın Eks-Marsel Universitetində əczaçılıq üzrə fəlsəfə doktoru dissertasiyasını uğurla müdafiə edib. O, ATU-nun əczaçılıq kimyası kafedrasının və eyni zamanda, Eks-Marsel Universitetinin doktorantı kimi elmi-tədqiqatlarını Fransada "Farmakoqnoziya və etnofarmakologiya" laboratoriyasında yerinə yetirib.

2017-ci ilin dekabrında isə "Inula montana (Dağ andızı) bitkisinin fitokimyəvi və farmakoloji tədqiqi" adlı dissertasiya işini müdafiə edərək, Fransa Eks-Marsel Universiteti tərəfindən əczaçılıq üzrə fəlsəfə doktoru elmi adına layiq görülüb.

Əczaçılıq kimyası kafedrasının müdiri professor Tahir Süleymanovun sözlərinə görə, Elnur Qarayev dissertasiya işində bitkinin kimyəvi tərkibini öyrənib. Mövsümdən asılı olaraq maddələrin miqdarca necə dəyişdiyini xarakterizə edib və alınan bioloji fəal maddələrin farmakologiyasını geniş tədqiq edib. Tədqiqatlar zamanı bitkidən ümumilikdə 27 fərdi maddə alınıb və müasir analitik üsulların köməyi ilə identifikasiya edilib: "Qeyd etmək lazımdır ki, bitkidən ayrılan bu maddələrdən 6-sının indiyə qədər elmə məlum olmayan yeni maddə olduğu sübut edilib. Dissertasiya işinin bəzi fraqmentləri Fransada keçirilən beynəlxalq konfranslarda məruzə edilib və Hollandiyanın nüfuzlu "Elsevier" mətbu orqanına daxil olan "Fitoterapiya" və "Flora" kimi yüksək impakt faktorlu elmi jurnallarda çap olunub".

Qeyd edək ki, E.Qarayev 2011-ci ildə ATU-nun əczaçılıq fakültəsinin bakalavr pilləsini bitirib. 2013-cü ildə magistr təhsilinin son yarım ilində eksperimentlərin aparılması məqsədi ilə ATU və Eks-Marsel Universiteti arasındakı əməkdaşlıq müqaviləsinə əsasən, Fransaya ezam olunub. ATU-da magistr pilləsini bitirdikdən sonra Fransada magistratura daxil olub. O, "Cephalaria media bitkisinin kimyəvi-toksikoloji analizi" adlı magistr dissertasiya işini Eks-Marsel Universitetində fransız dilində müdafiə edib və onun tədqiqat işi həmin universitetin alimlərinin marağına səbəb olub. Elmi-tədqiqatlarını davam etdirmək üçün E.Qarayev universitetin "Farmakoqnoziya və etnofarmakologiya" laboratoriyasına dəvət edilib.

Qeyd edək ki, E.Qarayev 20-yə qədər elmi işin müəllifidir. Rus, ingilis və fransız dillərində sərbəst danışır.

Alimlər bədxassəli şiş biopsiyasız müəyyən etməyin yolunu tapıblar

Yaxın gələcəkdə həkimlər biopsiyadan tamamilə imtina edə bilərlər. "The Journal of Urology" nəşrinin yaydığı məlumatlara görə, Texas Universitetinin alimləri maqnit-rezonans vizualizasiyasının yeni metodunu işləyib hazırlayıblar. Bu metod böyrəkdə olan şişin tərkibini və aqressivliyini şəkil üzrə müəyyənəlməyə kömək edə bilər.

AZƏRTAC "mir24" saytına istinadla xəbər verir ki, tədqiqatçılar texnologiyaları çoxparametrlili MRT adlandıırıblar. Buraya daxil edilmiş alqoritm böyrək kütlələri təsvirini bir neçə

faktor, məsələn, şişdə piyin olmaması və ölçülüb-biçilmiş T2-siqnalının intensivliyi üzrə qiymətləndirir.

Çox ağırlı prosedura olan biopsiyaları yeni texnologiyaların köməyi ilə tam əvəzləmək mümkündür. Əvvəllər pasiyentlər ağrı olmasın deyərək biopsiyadan imtina ediblər.

Texnologiyaların sınaqdan keçirilməsi nəticəsində məlum olub ki, biopsiya ilə müqayisədə diaqnozun dəqiqliyi 80 faiz təşkil edib.

Xəstəxanadaxili infeksiyaların yaranmasında geniş spektrli antibiotiklərin rolu

Xəstəxanadaxili infeksiyalar dünyada global tibbi problem kimi hələ də qalmaqdadır. Belə ki, xəstəxanadaxili infeksiyalar (XDI) xəstəliyin gedişini ağırlaşdırmaqla yanaşı, müalicənin effektivliyini azaldır, həm də xəstələrin stasionarda qalma müddətini artırmaqla maliyyə xərclərinin dəfələrlə artmasına gətirib çıxarır. Eyni zamanda xəstəxanadaxili infeksiyalar bəzən elə ağırlaşmalara səbəb olur ki, bu da xəstələrin həyatında ciddi təhlükə yaradır və çox vaxt letallıqla nəticələnir. Ona görə də statistik məlumatlarda xəstəxanadaxili infeksiyalar çox profilli klinikalarda ölümün əsas səbəblərindən biri kimi qeyd olunur.

ÜST-nin 2010-cu il məlumatında qeyd edilir ki, Rusiyada XDI ilə illik yoluxma sayı 2,5 milyon, ABŞ-da illik XDI-dən ölüm 80 min, Avropa ölkələrində isə 40 min civarındadır. Rusiya Məzrkəzi Elmi Tədqiqat Epidemiologiya İnstitutunun rəsmi məlumatında qeyd edilir ki, mamalıq stasionarlarında rast gəlinən xəstəliklərin 36%-dən çoxu XDI-nin payına düşür.

XDI-nin etiologiyasına gəldikdə isə qeyd etməliyik ki, bunlar tibb müəssisələrində geniş yayılmış iki mindən artıq şərti patogen və patogen mikroorqanizmlərdir.

Cərrahi müdaxilələr və uzunmüddətli narkoz əməliyyatları orqanizmin müdafiə qabiliyyətini zəiflədir, keyfiyyətsiz sterilizasiya və kontaminasiyalar infeksiyanın yayılmasına səbəb olur. Klinikalarda geniş istifadə olunan kortikosteroidlər, sitostatiklər və antibiotiklər isə orqanizmi ziflətməklə yanaşı antibiotiklərə, dezinfektantlara və fiziki amillərə daha yüksək davamlılığa malik yeni ştamların formalaşmasına şərait

yaradır. Belə ki, çoxprofilli klinikalarda bakterieoloji müayinənin cavabına əsaslanmadan, antibiotikə həssaslıq öyrənilmədən geniş spektrli antibiotiklərin tətbiqi, xəstəxanadaxili infeksiyaların müalicə və profilaktikasında mühüm çətinliklər törədən poli və multirezist hospital ştamlarının formalaşmasına gətirib çıxarır ki, bu da müalicə zamanı ciddi problemlərin yaranmasına səbəb olur.

Bunlara rəğmən belə qənaətə gəlmək olur ki, çoxprofilli klinikalarda antibiotiklərin tətbiqi ancaq və ancaq bakterieoloji müayinənin cavabı və antibiotikə həssaslıq öyrənilmədən sonra həyata keçirilməlidir. Belə olduqda xəstəxanadaxili infeksiyaların müalicə effektivliyi artmaqla yanaşı, letallıq faizi aşağı düşəcək, xəstələrin stasionarda çarpayı günlərinin azalması isə ciddi maliyyə problemlərinin qarşısını alacaq.

S.ATAKİŞİZADƏ,

Tədris Cərrahiyyə Klinikasının infeksiyon xəstəliklərinə nəzarət şöbəsinin müdiri, dosent

Dünya Səhiyyə Təşkilatı qarın yatalağı əleyhinə yeni vaksini bəyanib

Dünya Səhiyyə Təşkilatı (DST) qarın yatalağı əleyhinə yeni vaksini bəyanib. AZƏRTAC DST-yə istinadla xəbər verir ki, bu vaksin hətta azyaşlı uşaqlar üçün də təhlükəsizdir.

Hər il dünyada təqribən 20 milyon adam qarın yatalağına yoluxur. Yoluxma hallarının 160 mindən çoxu ölümlə nəticələnir.

Ehtimala görə, yeni vaksin kiçik dozalarda mövcud vaksinlərdən fərqli olaraq daha uzunmüddətli müdafiəni təmin edə biləcək. Yeni peyvəndlər hətta altı aylıq uşaqlar üçün də təhlükəsizdir.

Vaksinin DST tərəfindən qabaqcadan bəyanılması faktı göstərir ki, o, bütün keyfiyyət, səmərəlilik və təhlükəsizlik standartlarına cavab verir. DST sertifikatı vaksini BMT

Uşaq Fondunun (UNICEF), BMT sisteminin digər müəssisələrinin və onların tərəfdaşlarının layihələri çərçivəsində almağa imkan verəcək.

Yeni vaksinin yaradılması qarın yatalağının müalicəsində antibiotiklərdən istifadə hallarını azaltmaq məqsədi daşıyır.

Həkimlərin fikrincə, urbanizasiya və iqlim dəyişmələri son vaxtlar bir çox yerlərdə antibiotiklərə qarşı davamlılıq əldə etmiş və artıq müalicə olunmayan qarın yatalağı xəstəliyi hallarının sayının artmasına gətirib çıxarır.

Yeni nəşrlər

"Hepatobiliar sistem xəstəliklərinin ultrasəs diaqnostikası" mövzusunda dərslik çap edilib

Bu günlərdə Tədris Terapevtik Klinikasının USM həkimi, dosent Mətanət Pənahovanın müəllifliyi ilə "Təbib" nəşriyyatında "Hepatobiliar sistem xəstəliklərinin ultrasəs diaqnostikası" adlı dərs vəsaiti işıq üzü görüb.

Qeyd edək ki, nəşrin redaktorları şüa diaqnostikası və şüa terapiyası kafedrasının professoru Bahadır Baxşiyev və insan anatomiyası kafedrasının professoru Mübariz Allahverdiyevdir. Dərs vəsaitində hepatopankreatobiliar sistemin anatomiyası, normal ultrasəs görüntülərinin xüsusiyyətləri, ultrasəs görüntüləmənin tarixi, müayinə üsullarının əsasları haqqında qısa məlumat verilir. Həmçinin bu sistemin xəstəlikləri zamanı müasir ultrasəs müayinəsi üsullarının informativliyi müqayisəli və aydın şəkildə təhlil edilir. Kitabın bölmələri qaraciyər, öd kisəsi, öd yolları və mədəaltı vəzin müxtəlif mənşəli xəstəliklərinin, eləcə də ocaqlı törəmələrinin diaqnostikasında ən müasir ultrasəs elastografiya və elastometriya üsullarının aparılması qaydalarına, real vaxt rejimində əldə olunmuş təsvirlərin xüsusiyyətlərinə və onların müqayisəli təhlilinə həsr olunub.

Kitabda hepatobiliar sistem xəstəliklərinin və onların ağırlaşmalarının vaxtında aşkar edilməsi üçün istifadə olunan ultrasəs müayinə üsullarına və meyarlarına xüsusi yer ayrılıb.

Mum arı pətəyinin suvağıdır

◆ Mum çox qədimdən məlum olan və işçi arıların hazırladığı bərk dənəvar arı məhsuludur. Arının çəna və yuxarı qarınıçığında səkkiz xüsusi mum vəzisi yerləşir və ifraz etdiyi mum havanın təsirindən bərkliyərək yarımsəffaf lövhəciklərə çevrilir. Ondan tikinti materialı kimi istifadə edən işçi arılar şanı yığmaq, ana və erkək arılar isə sürfə çıxarmaq, nəsil artırmaq üçün üskükvari yuvalar düzəldirlər.

Arı mumu barədə AZƏRTAC-a məlumat verən biologiya üzrə fəlsəfə doktoru Mahmud Hübətov deyib: "Arılar dolmuş bal yuvacıqlarını – pətəyi mumla suvayırlar. Pətəklərin içərisindəki yuvacıqlar hər tərəfdən altıbucaqlı mum arakəsmələrlə əhatələnir və arı şanının divarını təşkil edir. 43,5x30 santimetr ölçüdə olan çərçivədə 4 kiloqrama qədər yetişmiş bal olur. Riyaziyyatçılar hesablayıblar ki, ən az mum işlətməklə ən çox bal yuvacığı hazırlayıb çoxlu bal götürmək yalnız altıbucaq formalı şan düzəltməklə mümkündür. Arılar çərçivəni ayrı-ayrı küncündən toxuyaraq onları bir-birinə elə birləşdirir ki, 1 millimetr belə işlənməmiş sahə qalmır, çünki pətək kompüter dəqiqliyi ilə hörülür.

Bir kiloqram mum istehsal etmək üçün arılar 3,5 kiloqram bal və çiçək tozundan istifadə edirlər. Ən güclü arı ailəsi bir məhsul mövsümündə 2 kiloqrama qədər mum istehsal edə bilər.

Mumun kimyəvi tərkibi çox mürəkkəbdir, onun tərkibində 300-dən çox maddə, o cümlədən 70-75 faiz mürəkkəb efirler, sərbəst yağ turşuları, karbohidratlar, mineral maddələr və vitaminlər var. Onun ərimə temperaturu 62-68 dərəcə selsidir".

Onun verdiyi məlumata görə, mum bioloji aktiv

məhsuldur və güclü bakterisid təsirə malikdir. Ağız boşluğu xəstəliklərində balla mumu çeynəmək müalicəvi təsir edir. Mum bitki və heyvani yağlarda yaxşı həll olur. Ondan hazırlanan məlhəm və balzamlardan dəri xəstəlikləri və yaraların müalicəsində istifadə olunur. Tərkibindəki A vitamini dəriyə qidalandırıcı və sağaldıcı təsirə malikdir.

Bioloq-alimin dediyinə görə, oynaq xəstəlikləri, endarterit və miozitolərdə mumla mastika etmək müsbət nəticə verir. Spastik kolitlərdə mumun daxilə qəbulu çox faydalıdır. Mum mədədə həzm olunmur, yumşaq, elastik maddə kimi həzm sisteminə və bağırsaqlara yaxşı təsir göstərir.

Müasir kosmetologiya və farmakologiyada müxtəlif krem, məlhəm, emulsiya və şamların hazırlanmasında mumdan geniş istifadə edilir. Parfümeriya zavodlarında mumdan alınan efir yağları keyfiyyətinə görə gül və jasmın efirindən geri qalmır və daha ucuz başa gəlir. Krem, dodaq boyaları, göz qələmləri, ənilik və dezodorantların istehsalında mumdan geniş istifadə olunur. Bəzi kosmetoloji maskaların tərkibində də mum olur. Mum elektrotexnika, poliqrafiya, ağac emalı, toxuculuq və şüşə sənayesində də qiymətli xammal hesab edilir.

Tibb aləmində

Qışda nə qədər günəş şüası qəbul etmək lazımdır?

Orqanizmi lazımi səviyədə D vitamini ilə təmin etmək üçün insana hansı miqdarda günəş şüası lazımdır? London Kral Kollecinin təcrübəli dermatoloq bildirib ki, bu rəqəm, çoxlarının düşündüyündən xeyli böyükdür.

onların inqrediyentinə diqqət yetirilməli, tərkibində kokos yağı, yaxud parafin olandan istifadə edilməlidir.

Günəş yanıklarından qorunmaq lazımdır. Lakin şübhə yoxdur ki, bizim sağlamlığımız üçün günəş şüaları vacibdir. Çünki onun təsiri altında dəri sümük

AZƏRTAC "MedikForum.ru" saytına istinadla xəbər verir ki, həkim-dermatoloq Reyçel Morris-Cons dəri ilə bağlı bütün "mifləri" özünün 20 illik təcrübəsinə əsasən alt-üst edir. Məsələn, o, əmin edir ki, bizim çoxumuza yumşaldıcı vasitələr lazım deyil. Belə ki, insan dərisi öz təbii balansını qoruyub saxlaya bilir və onu əlavə olaraq artırmağa ehtiyac yoxdur. Lakin normal dərisi olan insanlar zaman keçdikdə əllərində və ayağın aşağı hissəsində quruğun artmasını hiss edirlər. Adətən 20 yaşdan sonra başlayan bu proses orqanizmin hər il 1 faiz az kollagen hasil etməsi ilə bağlıdır ki, nəticədə dəridə nəmlik azalır. Hər halda insanlara 50 yaşdan sonra yumşaldıcı vasitələr lazımdır, bu zaman

və immun sisteminin tələb etdiyi D vitamini ayırır. Hər gün orqanizmə bu vitamindən 25 mq lazımdır. Bu miqdarı əldə etmək üçün Avropa ölkələrində yaşayanlar aprel ayında 8 dəqiqə, avqustda 5 dəqiqə, dekabrda 2 saat 20 dəqiqə, qaradərili insanlar isə dekabr ayı ərzində 24 saatdan çox günəş şüası qəbul etməlidir.

Reyçel Morris-Cons dəri yularını sağaltmaqda adı bəli məsləhət görür. Qeyd edək ki, alimlər bu məhsulda dəriyə sağaldacaq aktiv bioloji komponentlərin olmasını yalnız son vaxtlar aşkar ediblər. Baldakı turşuluq yaranın sağlamlığı üçün orqanizmin hasil etdiyi zülalların ayrılmasına səbəb olur. Bundan başqa, bal yaranın çirkinliyi təmizləyir ki, bu da yaranı daha tez sağaldır.

Həkimlər həyəcan təbili çalırırlar: qıvcırma xərcəng törədir

◆ Həkimlər adi qıvcırma nəticəsində həzm traktının yuxarı şöbələri və yuxarı tənəffüs yolları xərcəngi xəstəliklərinin inkişaf riskləri barədə xəbərdarlıq edirlər. Qıvcırma adətən maddə şirəsi substansiyasının qida borusuna sızması nəticəsində yaranır.

AZƏRTAC "medvesti.com" saytına istinadla xəbər verir ki, prosesin tezliyi həzm traktının aşağı şöbələrində ezofaqit deyilən iltihab reaksiyası doğura bilər. Əslində, patologiyanın özü təhlükəli deyildir və erkən dövrdə aşkar ediləndə müalicə olunur. Amma vaxtında müdaxilə edilməyəndə ağır fəsadlar yaranır.

ABŞ-da çıxan "JAMA Otolaryngology Head and Neck Surgery" nəşri Oçsner Tibb Mərkəzinin elmi əməkdaşlarının tədqiqat işinin nəticələrini açıqlayıb. Mərkəzin əməkdaşları

bu qənaətə gəliblər ki, müntəzəm qıvcırma qida borusunun stenozu, qida borusu divarının deşilməsi, həzm traktı, burun-udlaq, yuxarı tənəffüs yolları xərcəngi xəstəliklərinin yaranması şəklində fəsadlar yaradır. Mütəxəssislər qıvcırmanın onkoloji proseslərlə mümkün qarşılıqlı əlaqəsini üzə çıxarmaq üçün 28 mindən çox ahıl pasiyentin tibbi göstəricilərini təhlil ediblər. Məlum olub ki, onların 13.805 min nəfəri yuxarı tənəffüs yollarını və həzm traktının yuxarı şöbələrini zədələyən onkoloji xarakterli patologiyalardan əziyyət çəkir. Alimlər müntəzəm qıvcırma tutmaları olan pasiyentlərin sayını müəyyənlədikdən sonra bu qənaətə gəliblər ki, qıvcırmadan əziyyət çəkənlərdə qırtlaq onkologiyası 3 dəfə, burun-udlaq onkologiyası 2,5 dəfə, badamcıqların xərcəngi 2 dəfə, burunətrafı əlavə ciblərin onkologiyası 2 dəfə çox diaqnozlaşdırılıb. Onkoloji xəstəliklərin ənənəvi statistikasına görə, həzm traktının yuxarı şöbələrini və yuxarı tənəffüs yollarının onkologiyasına tutulma hallarının 360 mini ölümlə nəticələnir. Həkimlər qıvcırmanın müntəzəmliyinin onkoloji xəstəliklərin inkişafı ilə həqiqi əlaqəsini hələlik müəyyən etməyiblər. Ola bilsin, onkoloji vəziyyətdən qabaq müşahidə olunan qida borusunun selikli qişası hüceyrələrinin displaziyası həzm şirəsinin tərkibində duz turşusunun müntəzəm təsiri ilə yaranır. Bundan əlavə, tədqiqatçılar hamı tərəfindən qəbul edilmiş onkogenlər olan siqaretin və alkoqolun təsirinə nəzərə almayıblar. Asılılıq yaranması mexanizmlərinin müəyyən olunması bütün mümkün təsirlər nəzərə alınmaqla, ətraflı tədqiqatların aparılmasını tələb edir.

Körpələrinə layla oxuyan analarda depressiya əlamətlərinin daha tez azaldığı məlum olub

Yeni araşdırmalar nəticəsində layla oxumağın doğuşdan sonra depressiyaya düşən qadınların özlərini daha tez toplamasına kömək etdiyi məlum olub.

AZƏRTAC "British Journal of Psychiatry" dərgisinə istinadla xəbər verir ki, qrup halında körpələrinin yanında layla oxuyan analarda doğuş sonrası depressiya əlamətlərinin digər analara nisbətən daha sürətlə azaldığı məlum olub.

Alimlər doğuşsonrası depressiyaya düşən 134 ananın qatıldığı tədqiqat zamanı qadınları üç qrupda cəmləşdiriblər. Birinci qrupdakılar toplu halda mahnı oxumağa, ikinci qrupdakılar yaradıcı oyun fəaliyyətinə cəlb olunublar. Üçüncü qrupdakılar isə ailə dostları, antidepressiya və ya maarifləndirmə terapiyası kimi fərqli yardımlar alıblar.

Araşdırma zamanı körpələrinə müxtəlif dillərdə öyrəndikləri layla və mahnıları oxuyan və analıqla bağlı musiqilər bəstələyən qadınların səhhətində müsbət dəyişikliklər daha tez qeydə alınıb.

Hər üç qrupda 10 həftədən sonra müsbət dəyişikliklər qeydə alına da, layla oxuyan analarda depressiya əlamətlərinin altı həftə ərzində ortalama 35 faiz azaldığı müşahidə edilib.

Allah rəhmət eləsin!

İstehsalat təcrübəsi şöbəsinin kollektivi şöbənin müdiri, dosent Tariyel İsmayilova amisi oğlu **İlyas İsmayilovun** vəfatından kədərli xəbərini bildirir və dərin hüznə başsağlığı verir.

I daxili xəstəliklər və reanimatologiya kafedrasının əməkdaşları kafedranın assistenti Ramiz Məmmədova anası **Fatmanisə xanımın** vəfatından kədərli xəbərini bildirir və dərin hüznə başsağlığı verir.

Ftiziatriya kafedrasının əməkdaşları kafedranın tədris

hissə müdiri, dosent Ceyhun İsmayilzadəyə atası **Möhübbət İsmayilovun** vəfatından kədərli xəbərini bildirir və dərin hüznə başsağlığı verir.

Histologiya, embriologiya və sitologiya kafedrasının əməkdaşları kafedranın dosenti Maqbet Mehtiyevə bacısı **Göyərçin xanımın** vəfatından kədərli xəbərini bildirir və dərin hüznə başsağlığı verir.

Yoluxucu xəstəliklər kafedrasının əməkdaşları kafedranın professoru Nərgiz Hüseynovaya qardaşı **Yaşar müəllimin**

vəfatından kədərli xəbərini bildirir və dərin hüznə başsağlığı verir.

Tibbi biologiya və genetika kafedrasının əməkdaşları kafedranın baş müəllimi Sevinc Məmmədovaya atası **Nadir müəllimin** vəfatından kədərli xəbərini bildirir və dərin hüznə başsağlığı verir.

II mamalıq-ginekologiya kafedrasının əməkdaşları kafedranın assistenti Pərvin Hüseynovaya anası **Zərifə xanımın** vəfatından kədərli xəbərini bildirir və dərin hüznə başsağlığı verir.

Etibarsız sayılır

Əzərcanlıq fakültəsinin III kurs, 850-ci qrup tələbəsi Al Saadi Ababeel Ahmed oğlunun adına verilmiş tələbə bileti və qiymət kitabçası itdiyi üçün etibarsız sayılır.

II müalicə-profilaktika fakültəsinin I kurs, 317^{a-8} qrup tələbəsi Məhərramova Lamiyə İsmayıl qızının adına verilmiş tələbə bileti itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Tibbi profilaktika fakültəsinin VI kurs, 601^b qrup tələbəsi Novruzlu Emil Şamil oğlunun adına verilmiş tələbə bileti itdiyi üçün etibarsız sayılır.

II müalicə-profilaktika fakültəsinin II kurs, 362^a qrup tələbəsi Hüseynzadə Leyla Oktay qızının adına verilmiş tələbə bileti itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Stomatologiya fakültəsinin I kurs, 717^{a-1} qrup tələbəsi Əskərzadə Kamran Əkrəm oğlunun adına verilmiş tələbə bileti itdiyi üçün etibarsız sayılır.

I müalicə-profilaktika fakültəsinin IV kurs, 39^b qrup tələbəsi Qasımov Nicat Nazim oğlunun adına verilmiş tələbə bileti itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Baş redaktor
ELDAR İSMAYIL

Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi üst-üstə düşməyə bilər.
Əlyazmalar geri qaytarılmır.

Qəzet "Təbib" qəzetinin kompyuter mərkəzində yığılır, səhifələnilir, "Bəxtiyar-4" İKŞ-də çap olunur.

ÜNVANIMIZ:
Mərdanov qardaşları - 98^c
2-ci mərtəbə,
Tel.: 595-24-97
tabibqazeti@gmail.com

Lisensiya H - 022633
İndeks -0269
Sayı 1800